

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sancti Bonaventvræ Ordinis Minorum, S. R. E. Cardinalis,
Episcopi Albanensis, Seraphici Doctoris Ecclesiæ, De Vita
S. Patris Francisci, Liber I.**

Bonaventura <Sanctus>

Antverpiæ, 1597

In Capvt XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41460

352 COMMENTARIUS.
ritum, vel maleuolum, vel etiam non Catho-
licum, sed hæreticum comprobabit.

IN CAPVT X I I .

*De M-
auernā
monte.* §. i. Mons Aluernæ.] Hic in Etruria Apenni-
nino, medianam Italiam diuidente: instar prærupi
scopuli aliorum montium superat iuga. Va-
riè appellatur. Martyrologio Romano Mons Aluer-
niæ. Polydoro Vergilio Auerna. Sabellicus La-
*Quia &
Lauernā.* uernam vecat. & Franciscus Maurus Mino-
rida in libris quatuordecim Francisciados, quos
Heroicis versibus in laudem S. Francisci ad Cos-
mum Medicem Ducem Etruriæ, conscripsit. De
Sullâ Plutarchus ex Lucullo hæc memorat: Cùm ^{In Sullâ}
ad bellum sociale cù exercitu mitteretur, tra-
dit apud Lauernam in ingentem sinum terræ
labem desedisse, ex quo grandem ignem eru-
pisse, & lucidam flamمام ad cælum extulisse.
Sitne idem locus, viderint quorum hæc talis profes-
sio, mihi equidem non videtur. Porrò Lauernâ
olim Romanis Dea habita fuit, in cuius tutelâ fu-
res esse putabantur, ab eâ dicti Lauerniones. Et Ro-
mæ porta Lauernalis olim, ab ade Lauernæ propin-
quâ. Famam esse scribit¹ Franciscus Maurus, ra-
ptores & prædones in Lauernâ monte quandoque
frequentes confesdisse, finitimus & viatoribus in-
*A Lauer-
niembus
& gras-
tatoribus.* festos, quibus de altissimo monte prospectus ad om-
nes vias. hæc eius verba:

Ex illo (quando antra, nemus, latebræque
profundæ

Rupis inaccessæ) loca tuta nocetibus esse.
Sæpè hîc conuentum diræ fecere cateruz
Raptorum; prædaq; loco assueuere recentes
Partiri secum, & lätè conuiuere rapto.

Sic de S. Francisco ante F. Maurum cecinit Bapt.
Manz

Ad 17.
Sept.
Deinceps,
ter. 7. c. 4.
Ean. 9.
Lib. 6.

Lib. 12.
Franci-
sciados.

I. 16.
Fast. Mātuan. Vmber erat. coluit Tuscae montana
Lauernię, Quæ furum tutela fuit.

Nunc etiam in ipso monte videtur turris, furū &
prædonum carcer. Itaque à Dea Lauernā furum
tutrice, Lauernam montem appellatū licet opinari.

Lib. 1.
Histor. Lib. 1. pono hoc, non adfirmo, quamquam Petrus Radul-
phius scribit nonnullos in hac opinione esse. Orlan-
dus Catanæus vir nobilis ex opido Clusinoui in agro
S. Fran-
cisco.

Clusentino, qui propè abest ab eo loco, montem hunc.
S. Francisco dedit. qui paullo post impressione stig-
matum in beati viri corpore nobilitatus, dictus est
Mons Angelorum: quod Angelii frequentes eo
loci conuersarentur; & montem in tutelam acce-
pissent. Multa præterea de hoc monte scribuntur,
que non persequor: sed mitto te ad Speculum vitæ
S. Francisci. quod sciolli reiçiunt quidem, sed im-
peritè, cùm Cæsar Baronius in notis ad Martyro-

Ad 4.
Octob. Ad 4. logium Romanum illius auctores fratrem Leonem;
Item fratrem Ruffinum, & fratrem Angelum, honorifi-
cē citare non vereatur. Inter alia dignum notatu-
m. hunc montem in Salvatoris Christi passione, cùm
Cofor. ruptu in
f. u. s. terra motu quateretur, & petræ scinderentur, etiā pa-
scienti.

Cofor. discissum esse. quod Barpt. Pisanius testatum relin-
fruct. 31. quit: Robertus à Licio, & Baronius in Annalibus
S. T. 44. de Sanc. Ecclesiasticis. Item Petrus Radulphius libro secun-
d. i. do historiarū Seraphicæ Religionis pluribus etiam
Annal. exponit, que de sacro hoc monte attizimus.

ad ann. Choffti 2. Cùm igitur Seraphicis desideriorum ar-
doribus sursum ageretur in Deum.] Tradit
Cap. 10. D. Bonaventura, sanctū patrem visum nocte oran-
tem manibus expassis in figuram crucis, toto corpo-
re subleuari à terrâ, fulgente illustratum nubeculâ.

In me- Id contigisse saper numero cùm in multis locis, tum
dio li- etiam in monte Aluernæ, Speculum vite S. Fran-
ben. eisci commemorat. Frater Leo eius assiduus comes
sur in ali.

Z saepē

354 COMMENTARIUS

sæper vidit eleuatum ad usque medium fagorum, quæ
ibi multæ & procerae, nec raro tam altè, ut aciem
oculorum eius effugeret. Vidit etiam in illo monte
beatum virum flexis genibus, erectâ facie, manibus
in celum deductis, cum Deo colloquentem, frequen-
tissimè hæc verba repetuisse,

QVID ES TU DOMINE? ET, QUID SVM EGO?
Aliquando sic, Quid es tu dulcissime Deus
meus? &, Quid sum ego vermiculus, & parvus
seruus tuus? Flammam etiam cùm hæc diceret, co-
russcam à summo cælo ad caput eius radiantem, ad
quam beatus Franciscus ter manum extendit, non-
nulla verba protinus. hæc quælia fuerint, ipse
vir sanctus fratri Leoni exposuit his verbis: Cùm
hæc videres, inquit, erant mihi aperta duo lumi-
na: unum de cognitione Creatoris, & aliud de
cognitione meipius. Quādo dicebam, Quid
est tu Domine? &, Quid sum ego? tunc eram in
quodam lumine contemplationis, in quo vide-
bam abyssum infinitæ bonitatis diuinæ, & pro-
fundum lacrymosum vilitatis meæ. Propterea
dicebam, Quid est tu Domine? summe sapiens,
summum bonum, summe clemens; ut visites
me, qui sum summè vilis, & vermiculus unus,
modicus, abominabilis, & despectus? Illa vero
flamma fuit Deus, qui in illâ specie mihi, sicut
Mosi in flammâ ignis loquebatur. Ter iubente ^{Exo. 3:2}

Deo manum duxi in sinum, & reduxi ad flammam.

Tres aureos nummos Deo dante, magnos qualibet

Cui tres
aureos of-
ferit. vice & pulchros in sinu repperi, iussu Dei, Deo ob-
tuli. & statim intelligi datum est, Trinam oblatio-
nem significare Auream obediētiam, altissimam
paupertatem, & splendidissimam castitatem:
sive etiam tres Ordines à B. Francisco institutos.
quod Barpi. Pisan. scribit. Paucis complexus sum:
bistro-

Cum Deo
loquar.

AD VITAM S. FRANCISCI.

historiam pluribus exponit Barpt. Pisan. Conform.
fructus undecimi. & Conform. fructus trigesimi
primi. Ex quibus exscriptis videtur S. Antoninus
tertiā parte historialis, tit. 24. cap. 7. §. 9.

Verum maximè refert patris nostri exemplo ope-
ram dare, & intendere animum considerationi ho-
rum duorum, cognitioni Dei & sui: qua prorsus
necessaria homini Christiano, qui volet esse perfe-

Prou. 9. c. 1. Panca ingeram tibi: & dabo sapienti occa-
2. sionem, ut addatur ei sapientia. Noste ante om-
Lipf. 1. Cognitionis
Polit. 2. Dei, pri-
dendum.

nia summi illud Numen (quatenus homini
datum) oportet: & cognitum pie pureq; vene-
Epist. 3. rati. Nam (ut D. Hieron. ait) Absque notitia sui
ad He-
liod. 3. Creatoris, omnis homo pecus est. Quamobrem
Lib. 1. de S. Bernardus recte docet per omnia, & in omni-
Consi-
derat. bus preferendam, & vel solam, vel maximè co-
lendam, quæ ad omnia valet, pietatem. Quid
fit pietas quæris? vacare considerationi. Dicas

Aug. 4. forsitan, in hoc dissentire nre ab illo, qui pietate
Civit. c. definiuit cultum Dei. Non est ita. Si bene
23. consideras, illius sensim meis expressi verbis,
etsi tamē ex parte. Quid tamē pertinet ad cul-
tum Dei, quam quod ipse hortatur in Psalmo,
Psal. 45. Vacate & videte, quoniam ego sum Deus? Quod
24. sanè in partibus cōsiderationis præcipuum est.
Quid deniq; tamē ad omnia valens, quam quæ
ipius quoque actionis partes, benignā quādam
præsumptione suas facit, præagendo quodam-
modo, & præordinando quæ agenda sunt. Ne-
cessariò sanè, nec forte, quæ & præuisa, & præ-
meditata poterant esse proficuo, præcipitata

Ioan. 1. 2 magis periculo stant. Sed quia Deum nemo vi-
1. Tim. 6. 16. dit umquam, qui lucem inhabitat inaccessibili-
Lib. 2. de lem (auctore eodem.) A te tua cōsideratio in-
Cousi- dacta, choct, ne frustra extendaris in aliate neglecto.

Z. 2 Quid

Quid tibi prodest si vniuersum mundum luxeris, te vnum perdens? & si sapiens sis, deest tibi ad sapientiam; si tibi non fueris. Quantum vero? ut quidem senserim ego, totum. Noueris hce omnia mysteria, noueris lata terræ, alta cœli, profunda maris: si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamento, ruinam non struaturam faciens. Quicquid extruxeris extra te, erit instar congesti pulueris, ventis obnoxium.

Itaque attende sibi ipsi. & homo cum sis, id fac semper intelligas. Quia primum decet (suffragante magno illo Antonio) rationabilem virum cognoscere se metipsam: deinde ut cognoscat ea quæ sunt Dei, & vniuersas gratias quæcumque semper cum eo facit. Atque hoc modo (inquit mellifluus Bernardus) erit gradus ad notiam Dei cognitione tui: & ex imagine tuâ quæ in te renouatur, ipse videbitur: dum tu quidem reuelatâ facie gloriam Domini cù fiduciâ speculando, in eandem imaginem transformaris, de claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu. Viraque cognitione necessaria tibi ad salutem.

Sine qua non enim salus. Nemo absque sui cognitione saluari potest. de quâ nimirum mater salutis humilitas oritur, & timor Domini: qui & ipse sicut initium sapientie, ita est salutis. Nemo absque illa cognitione saluatur, qui tamen ætatem habeat ac facultatem cognoscendi. quod propter paruulos loquor & fatuos, quorum alia ratio est. Quid si ignoras Deum; poteritne spes esse salutis cum Dei ignorantia? Ne hoc quidem. Nec enim potes amare quem nescias, aut habere quæ non amaueris. Noueris proinde te, ut Deum timeas: noueris ipsum ut æquè ipsum diligas. In altero initiatis ad sapientiam, in altero & consummatis:

Ep. 3. ad
Attenoi
tus.

Set. 36.
in Cant.

Idem
Set. 37.
in Cant.

Psal. 110. ris: quia initium sapientiae timor Domini est,
 20. & plenitudo legis est charitas. Ceterum si nos
 Rom. 13. ignorantia Dei tenet: (rursus usurpo verba san-
 10. Ser. 37. cti Bernardi) quomodo speramus in eum quem
 in Cant. ignoramus? Si nostri? quomodo humiles eri-
 mus, putates nos aliquid esse cum nihil simus?
 Scimus autem, nec superbis, nec desperatis par-
 tem esse vel societatem in sorte sanctorum. In-
 tuere ergo nunc mecum, quantam curam & solli-
 citudine ambas istas repellere a nobis ignoran-
 tias debeamus; quarum omnis peccati altera
 initium parit, altera consummationem! sicut
 duarum est regione notitiarum, initium sapien-
 tiæ una, perfectionem altera gignit: illa timo-
 rem Domini, ista charitatem.

Benigna materia hæc, non tamen prosequor. tan-
 tum dicam Ethnicis etiam Dei cognitionem & sui
 valde commendatam fuisse. Tradit Plutarchus, at-
 que ex eo Eusebius Cæsariensis, in Apollinis Del-
 phici propylais inscripta hec duo, Es. & Nesci te-
 de di- & spud. ipsum. Apollo enim unumquemque, qui hoc
 &tioue accedit, sicut salutans affatur hoc dicto,
 Euseb.
 Cæsar.
 Es. & spud. Nosce te-
 p. De p. etio. quod profecto non minus valet quam salutem.
 p. De p. Nos vicissim Deo respondentes, E.S.,
 Euang. dicimus. Quod dicto ut verum, ut solidum & so-
 c. 12. lium, ad solum illum pertinens vocabulum,
 Quod sit ei tribuimus. Nobis nihil suppetit ut
 simus: sed natura mortalis omnis, in medio or-
 tus & interitus posita, visionem præbet, & opini-
 nationem exilcm, & vacillantem sui. Quod si
 cogitationem ad prehendendam eam intende-
 ris, sicut vehemens aquæ circplexus, com-
 primendo in unum, & stringendo diffluentem
 amittit, quam comprimit. Ita si motionum

Z 3 transf-

Effè nobis
non sup-
petit.

transiuntur cuiusque exactam perspicuitatem consecetur ratio, aberrat modò in ortum eius, modò in occasum nec potest quicquam quod consistat vel verè sit, corripere. Amnem enim haud queas, ut est apud Heraclitum, bis eundem ingredi, neque naturam mortalem bis attingere invno tenore: verùm mutationis pernicitate & celeritate dissipatur, & vice versa coit, accedit, & recedit. Vnde nec ortus eius, ut sit, consequitur absolutè quod numquam desinat generatio nec cedat: sed ex semine, perpetuâ cōuersione factum efficiat, inde infantem, tum puerum, mox adolescentem, hinc iuuenem, post virum, senem, decrepitudinem, primas perimens generationes & aetates, succedentibus. Non modò enim, ut dixit Heraclitus, ignis mors aeris est ortus, & aëris mors aquæ ortus: verùm id in nobisipsis loge cernas clarius. Interit enim vir ybi senescit, periit iuuenis, quando vir euasit; puer, quando iuuenis; quando puer, infans; atque hesternus in hodiernum discessit; hodiernus in crastinū exspirat. Manet nemo, neque est unus: sed circa unam visionem, & communem imaginem circulante & lapsante materiam, efficimur multi. Qui enim, idem si maneremus; aliis nunc duceremur, alias diuersa diligemus, aut odissimus, admiraremur, carperemus? Imò aliis utimur sermonibus, aliis animi motibus: quod neque speciem, neque formam, neque sententiam retineamus ultra eandem. Neque enim sine variatione consentaneum sit aliter affici nos: neque est, qui variat, idem. Quod si idem non sit, neque est: sed statim hoc ipsum variat, quod fiat alius ex alio. Mentitur autem sensus ignorantia eius, quod est,

Cum in-
star am-
ato sua
mus sem-
pur.

Et varia-
mus.

Atq. ideo
nece su-
mus.

est, esse quod appetet. Quid igitur illud est, quod reuerā est. Eternum, quod neque oritur, neque obit, cui tempus vicissitudinem afferit nullum. Siquidē est tempus quid mobile, vniacq; cum materiā quae in motu est, menti repræsentatur: perfluitque perpetuō, neque est solidum

*Nec et
p̄ius ē se
ducendam
est.*

sicut vas, ortus & occasus tempus. De quo quidē cūm dicatur posterius, prius, erit & fuit: est confessio statim rem non esse. Nam esse affirmare id, quod nondum extitit, aut iam desit esse, sanè quām ineptum & absurdum est. Cui autem temporis portioni cogitationem intendimus, quando loquimur, instat, præsens est, nunc: hoc rursus mirè excutiens ratio amittit. Extruditur enim in futurum & præteritū, sicut cernere qui vult acie, quod lōgē dīstat. At tempori idem, quod mensuram agenti accidit vel mensura est natura, cuius nihil est quod duret, aut sit: sed quæ nascuntur omnia & cadunt eā duce, cum tempore commissa sunt. Vnde nefas est quicquam eius, quod est, dicere fuisse, aut esse futurū. Hæ namq; inclinationes quædā sunt, traiectionesq; & variationes eius, quod consistere, in eo quod est, nequit. Verūm dicendum, Est Deus: neque vlo circumscrip̄tus tempore est, sed est sāculo immoto, & à tempore & inclinatione libero: quo nihil est vel prius, vel posterius, vel recētius, sed vnu est, & vno tempore instanti perpetuum compleuit. Atque solum eius natura reuerā est id, Quod est, nō præteritum, nec futurū, nec exorsum, nec desitrum. Sic illum debemus venerabundi salutare, & ad id assuefacere nos: Et huic studio assidue incumbere ut Deum noscamus, & nosip̄sos: siue etiam exemplo S. Francisci, Deo nosip̄sos apponere, &

*Deus so
lus est,
vno in ſta
tiōne perpe
trā con-
tūns.*

committere inter se, Quod est, & Quod non est, supore & reverentia Dei. Ille verè est, per omne eum, idem, aeternus, summus, beatissimus, optimus, maximus. homo vero non est, ut qui numquam in eodem statu permanet, mortal is, imbecillus, pelagus omnium misericordiarum.

Scio equidem non esse necesse in luto aurum querere: sed tamen ad ornatum tabernaculi Domini iuvant spolia Aegyptiorum. Sanè cùm mens Ethnici hominis solà naturæ scintillâ illustrat, alta hæc & diuina potuit videre: tibi iudicandum relinquo, à nobis quid postulet religio Christianus?

*Te inspi-
ce: & te
suprare.
erige.* An illum hominem putabimus, aut prædictum mēte
humanâ, qui se nec quicquā inspicit, sed in terram
procumbens, illam modò spectat, non cælum, ad cuius contemplationem excitati sumus? haud arbitror.
Talem si hominem existimas, assentior, cùm homini-
nis vilissimam partem intueris, corpus scilicet ab humo sumptum. At non es is, quem forma ista
declarat: sed mens cuiusque, is est quisque, non
ea figura, quæ digito demonstrari potest. Vilior
hec portio à terrâ, illa nobilior è cælo, ab ipso Deo
originem dicit. Agnosce itaque dignitatem tuam,
& diuina consors factus naturæ, oculos & men-
tem in cælum erige, vilitatem terrenam sperne.
Prorsus quām contempta res est homo, nisi su-
pra humana se erexerit!

*Cic. 56.
Sci p.
Sen. pre-
fat. lib. 6
natur.
quaest.*

Ad propositum redeo. Non est quod Apollo, sive
manus, inuidus dæmon, dictis illis tamquam suo glo-
rietur. Vsurpauit à sacris litteris, verum Dei cultu-
rum (ut est gloriae diuinæ honorisq; auidissimus) in
*Ante om-
nem Gra-
corum fa-
pientiam
Deo tri-
butum.
Ego.* se transferre cupiens. illis coloribus se pinxit, &
sicut graculus plumis ornauit alienis. Constat ante
Sapientes Græciae, quos hoc dictum Apollini dedi-
casse auctor est Plutarchus, dictum à Deo, scriptum ubi sup.
a Mose,

E. O. 3. à Moïse, Ego sum qui sum. Ait, Sic dices filiis Israël, Qui est, misit me ad vos. Quærebat de nomine Dei Moïses: Deus respondit, rem exprimens, non appellationem, Ego sum, qui sum. & Qui est, quoniam nihil tam proprium Dei est, quam semper esse. Rursum scimus ipsum Moïsem, cùm Amb. in Psal. 43. Exo. 3. Deum precaretur, Ostende mihi faciem tuam, ut sciam te; scire desiderasse (quatenus homini fas est) essentiam, & naturam Dei. Iam vides è quo fonte ad Ethnicos deriuauerit exiguus ille apud eos riuulus de isto nomine diuino, Esse: quod omnē bonitatem, perfectionem, beatitudinem complectitur, & comprehendit. ut mirum non sit, cum omnibus sanctis B. Franciscum summo desiderio optasse, cognoscere quid sit Deus. Hęc est vita æterna (inquit Saluator) vt cognoscant te, solum Deum verū, & quē misisti Iesum Christum. Sed illud etiam famosissimum, Nosce te ipsum, nobis acceptū ferre profani debent. Primus omnium Moses dixit, Custodi temetipsum, & animam tuam sollicitate. ubi Septuaginta legunt, Attende tibi ipsi (in quod extat insignis homilia D. Basili Magni, quam pro bonā parte in Latinum S. Ambrosius lib. sexio hexaem. traduxit.) Ex hoc loco usurpare Ethnicos, Nosce te ipsum, auctor est idem Ambrosius, & Procopius Gazaeus vetus scriptor. Quinetiam Salomon diuinum oraculum secutus scripsit in Cantico Canticorum, Si ignoraste, o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, & pasce hōdos tuos iuxta tabernacula pastorum; his verbis, Moses exemplo, nos ad cognitionem nostri invitans. Nosce te ipsum (scribit Ambros.) non, vt ferūt, Apollinis Pythij, sed Salomonis sancti est, qui haec ait. Quod nisi feceris, (Origen. sic exponit) iubeo te exire, & in ultimis

gregum vestigiis collocari : & iam non oues,
Ignoratia Dei est neque agnos, sed hœdos pascere ; illos scilicet
maxime qui pro prauitate & lasciuia, à sinistris statu-
permisus sunt regis in iudicio præsidentis. Et cùm tibi in-
 tructæ in cubiculum regium, ostenderé quæ
 summa sunt bona : si non cognoueris temet-
 ipsam, ostendá tibi etiam quæ sunt ultima ma-
 la. &c. Ecce sic maledicetur homo (*ait S. Ber-*
nardus) qui ignorantiam Dei habere inuentus
 fuerit. Dei, dicam, an sui? Vtrumque sine du-
 bio. Vtraque ignorantia damnabilis est, verali-
 het sufficit ad perditionem. Vis scire quia ita est?
 Sed de Dei minimè dubitas ; si tamen constat
 tibi, non aliam vitam esse æternam, quàm ut
 Patrem cognoscas Deum verum, & quem mi-
 sit Iesum Christum. Audi ergo sponsum liqui-
 dò & aperte, in animâ etiâ animæ ignorantiam
 condemnantem. Quid enim dicit? Non vtilique
 si Deum ; sed si ignoras te, inquit, &c. Patet er-
 go quia " ignorans ignorabitur, siue se , siue "^{1. cor.}
 Deum ignorare contingat. ^{14. 19.}

Fugemus itaque ab animo nostro noxiâ hanc
innottitiam : peccatoribus apertis hauriamus discipli-
nam, à beato patre prescriptam. Nec leuiter tantæ
rei insistendum : toto impetu nittamus ad sapientiâ
quæ petenda ab his duabus scientiis. Quoties pro
consuetudine, & Ordinis Seraphici more vetusto,
etiamnum seruato, precibus operam damus, & præ-
cipue in recollectione matutinâ & vespertinâ, de-
scendamus in hoc altum, cognitioni rum Dei, tum
Orandum nostri grauiter incumbentes. Nec sufficiat nobis,
semper ut huic vera sapientiæ studio, minimum temporis tan-
genter nosca
& Deum, quam occupatis impendisse : cuncta momenta sibi
asserat, auocamentis ceteris neglectis & repulsis.
Iaculatorias preces, velut sagittas è pharetrâ pe-
cioris

^{2 Soli-}
^{log. 1.}
^{tom. 1.}

etoris pestri, per dies, per noctes, inde sinenter in Deum emittentes, sicut breuissime, ita perfectissime cum beato Augustino oremus, Deus semper idem, nouerim me, nouerim te.

2. Quodam manè circa festum Exaltationis S. Crucis.] De admirandâ, & inauditâ omnibus Stigmata
seculis sacerorum stigmatu inscriptio, digito Dei S. Fran-
vixi, in corpore S. Francisci, nunc agitur. Primum cisco quo
de tempore, deinde de auctore, post de formâ. Bien-
nio antequam ex hac abiret vita, stigmata illi im-

^{Cap. 13.} pressa, S. Bonaventura scribit: sed illius etate, de die
non constabat. Post annos quinquaginta sex, quam

S. Franciscus cessit natura, anno salutis nostrae mil-
lesimo ducentesimo octuagesimo secundo (ut testa-
tur Barpt. Pisan.) reuelatione diuinâ edocet us fuit
quidam sanctus frater laicus, summo diluculo in

die Exaltationis sanctæ Crucis, Angelum hunc,

signum Dei viui accepisse; cum ab Heraclio Impe-
ratore, à Persis asserta Christi Salvatoris Crux, in

monte Caluarie magno honore restituta fuit. Me-
minit huius indicij & reuelationis S. Antoninus

^{Tez. par.}
^{Hist. tit.}
^{24. c. 7.}
^{§. 4.}

^{Cap. 14.} in historiâ. Bonaventuram vero obiisse anno Chri-
sti millesimo, ducentiesimo, septuagesimo quarto, in

ipso Concilio Lugdunensi, cuius ipse bona pars fuit,

auctor est nobis Petrus Galesinius, in historiâ

vita eius.

Qui formâ Seraph sex alas habentis, & in cru-
cem suffixi visus est, non aliquis caelstis spiritus
fuit, sed (quamquam id manifestè S. Bonaventura
non adfirmet) ipse Christus, qui (teste Barpt. Pisa-
no) S. Francisco stigmata insculpsit. id quod beatus
vir supradicto fratri laico indicavit his verbis:
Christus sicut vulnera in cruce suscepit, ita ma-
nibus suis benedictis in corpore meo impressit;
primò manibus, deinde pedibus, poste à lateri.

et quidē vehemētissimo corporis dolore & cruciati^o,

3 In manibus eius & pedibus signa clauorū : dextrū quoque latus quasi lanceā transfixum. }

^{Dicitur.} Dic̄tum in Elogiis, non signa, nec cicatrices fuisse, sed patula vulnera, & perfoſſa, perpetuum manan-^{ia} sanguine, corporis patentes aperturas. Ad san-^{guinem} sistendum quotidie alligari debuisse, testa-^{tum} faciunt boni auctores, " Speculū vitæ S. Fran-^{cisi," Barptol. Pisanus; quos secutus "S. Antoninus}

^{scribit in hæc verba: Fratri Leoni soli, tamquam}

fideliori amico, beatus Franciscus sua sacra sti-

^{* Lintola intelligit.} gmata committebat tangenda: vt nouas * pe-

tiolas apponeret, amotis aliis sanguine cruentatis. Nam qualibet die, inter clavos illos mira-

biles, & carnem reliquam, ad tenendum san-^{guinem, & mitigandum dolorem, tales illi pe-}

tiolas renouabat. Die vero Louis de sero, & per

totum diem Veneris, nullū apponi remedium

permittebat: vt illo die crucifixionis, in sacris

stigmatibus sentiret crucifixi dolores. Quare

poteſt de vulnere lateris, fuerīne hians vulnus &

apertum, cūm inquit S. Bonaventura, Dextrum

quoque latus quasi lancea trāſfixum, rubrā ci-

catrice obductum erat. Videri potest nō apertam

fuisse plagam, quia cicatrix propriè dicitur signum

vulneris obducti. Tu vero ne hoc putes, paullo pōſt

de eodē vulnere sic loquitur, Inuenta quoque fuit

patentiū in ipsius corpore, non inficta huma-

nitus, neque facta, plaga vulneris lateralis, in-

star vulnerati lateris Salvatoris. Nec exiguum il-

lud, sed adeo magnum, tres ut caperet digitos. Su-

fragatur etiam S. Bonaventura; Vnus frater (in-

quiēs) qui ei sedulè ministrare solitus erat, cūm

piā eum cautelā, vt ad excutiendum extrahe-

ret tunicam, induxisset: attentē respiciens vidit

<sup>In me-
dio libri
Cōfor-
fruc. 8.
Hift.
par. 3.
d. 24.c.
7. 8. 2.</sup>

<sup>Cap. 15.
§. 2.</sup>

<sup>Cap. 13.
§. 10.</sup>

pla-

plagam: cui etiam tres veloci contactu digitos applicans, tam visu quam tactu, vulneris quantitatem agnouit. Virum longum fuerit, non affirmem. Scribit quidem S. Bonavent. quasi lancea transfixum: sed tamen vides multas lanceas non latâ aut planâ cuspide, sed rotundâ pre epilatas. In mortuo corpore rotundum fuisse, idem auctor est sic

Cap. 15. § 2. scribens: Erat vulnera lateris tubeum, & ad orbicularitatem quâdam carnis contractione reductum, rosa quædam pulcherrima videbatur. Notabit, tum etiam suprà curatis locis, vulnera dilatum. & an in mortuo contractum corpore ac rotundum, in vivo longum fuisse liceat opinari, tu cogita.

Cap. 13. § 10. Vulnera itaq; scias fuisse cruenta & quinque illas plagas: è quibus semper stillabat sanguis, maximè verò è latere. Nec minutum id: sed in tantum sèpè, ut beatissimæ tunica, & subligaculum cruento infestarentur. Ceterum studiosè animaduertendum claudit est, clausos, non tres modò, sed quatuor fuisse: duos quatuor in manib; in pedib; totidem. Si qua fides sancto Bonaventura, prior ego in illorum partem, qui quaternos Christi crucifixi clausos opinantur. In

Thidid. 6. spicere hæc verba; Franciscus letabatur quidem integratissimo aspectu, quo à Christo sub specie Seraph cernebat se conspicere: sed crucis affixio compassiui doloris gladio ipsius animam pertransibat. Admirabatur quâplurimum in tantum inscrutabilis visionis aspectu: sciens quod passionis infirmitas, cum immortalitate spiritus Seraphici nullatenus cœueniret. Intellexit tandem ex hoc Domino reuelante, quod ideo huiusmodi visio, sic diuinâ prouidentiâ suis fuerat presentata conspectibus, ut amicus Christi prænosceret, scilicet non per martyrium carnis, sed per incendium mentis, totum in Christi crucifixione

similitudinem transformandum. ^{Indid. 6.} Disparens igitur visio, mirabilem in corde ipsius reliquit ardorem: sed & in carne non minus mirabilem signorum impressit effigiem. Statim namque, in manibus & pedibus apparere cœperunt signa clauorum: quemadmodum paullo ante, in effigie illâ viri crucifixi conspexerat. Manus enim & pedes, in ipso medio clavis confixa videntebantur, clavorum capitibus in interiori parte manuum, & superiori pedum apparentibus; & eorum acuminibus existentibus ex aduerso. Erantque clavorum capita in manibus & pedibus rotunda & nigra: ipsa vero acumina oblonga, retorta, & quasi repercussa, quæ de ipsâ carne surgentia carnem reliquam excedebant.

Christus facie Seraph, crucifixus ei visus quaternis clavis: Franciscus autem totus erat in etius similitudinem transformandus, & mox transformatus fuit. singuli clavi singulis manibus ac pedibus eius infixi: quod mihi quidem videtur certissimum argumentum quaternis clavis Christum crucifixum.

Hunc, iste. Alter Angelus ascendens ab ortu solis, habens signum Dei viui, ad Christi Salvatoris tormenta in memoria reducenda representat;

*Vulnorum & clavorum miracula. Miracula horum vulnerum, & clavorum, bre-
viter colligantur ex auctoribus bonis, maiorem ut faciant sui admirabilitatem. Itaque*

1. Primum sit illud, *Vulnera fuere in medio manus, in medio pedum. Nec siccata solum; sanguine semper stillarunt. atq; id quidem assertum est satis. Nec exigua ea aut parua, sed velut magnis perfrassa clavis, qualibus rei in crucem suffici solent.*

2. Alterum. *In medio vulnerum clavi infixi, quod etiam patet ex proxime citato loco sancti Bonaventurae.*

3. Nec

S. Bona. C. 11. & 15. Barpt. Pisan. Confor. fuit. 31 S. Bern. Quadr. feb. 6. Robert. à Licio Ser. de Franc.

3. Nec illi ferrei, sed ferreis similes, nigri, duri, fortes, solidi, capitati, cuspidati: quorū materia (^{in Bulla fragante D. Alexandro Quarto summo Pontifice}) de sig. de subiecto propriæ carnis excreuit, vel de materia nouæ creationis accreuit.

4. Clavi illi solius manibus Christi fabrefacti, qui formâ crucifixi Seraph videndum se præbuit.

In Elogio etiam ex S. Bernardino commonestrantur:

Confor. 5. Etiam hoc obseruauit Bartolom. Pisanus, & fruct. 31. Ser. 60. S. Bernardinus, non simpliciter cuspides illas refle-
Quadr. c. 3. xas, sed tanto spatio, ut inter cuspides & pellam, di-
gitus comodè potuerit immitti.

6. Moueri poterant clavi huc, illuc, in quamlibet Cap. 15. partem: dum (inquit S. Bonav.) à parte qualibet §. 2. premerentur, protinus quasi nerui continui & duri ad partem oppositam resultabant.

7. Amoueri non poterant, non extrahi. Sacrum Francisci funus cum efferretur, & vna spectandum præberetur sacraus illis virginibus S. Clares, propè à monasterio S. Francisci commorantibus;

Confor. Sancta Clara (auctoribus Bartol. Pis. & Roberto à fruct. 31. Ser. 1. de Licio) quā pietate fuit in S. Patrem, clauum unum S. Franc. tentauit extrahere, non potuit.

Iodidem 8. Manus & pedes quamvis vulnerati, & clavis confixi, tamen suo munere fungebantur. Digitus mobiles, manus agiles ad opus, ad iter pedes. Sed tam Cap. 14. men scribit S. Bonaventura, quoniam propter §. 19. excrescentes in pedibus clavos, ambulare non poterat, faciebat corpus emortuum per ciuitates & caltra circumuehi; ut ad crucem Christi ferendam ceteros animaret.

9. Numquā adhibuit aliquod medicamentū ad ista sua vulnera sanguinolenta; nec unquā putruerūt; Ser. 1. de aut putuerūt: imo (teste Rob. à Licio) quod mira- S. Franc. culū auget, erat illa plagæ odore fragratiissimæ.

10. Om-

10. *Omnibus excellit, quod hianibus illis vulneribus, sanguine perpetuum manantibus, per foesso etiam latere & aperto, summo dolore, & crucia perenni, ducere vitam potuit amplius toto biennio.* *vi recte colligat Robertus à Licio, prodigium hoc indic.*
connumerandū inter maxima miracula Dei.

*An ali⁹
bius/modi
Stigmata
habuerat utrum Sanctorum aliquis istiusmodi stigmatibus,
ante hac unquam fuerit nobilitatus? In Elogiis in
D. Franciscum, non ullum mortalium, non ipsam
S. Catharinam Senensem, certissimis testimonitis
ostensum; non aliqua signa talia quemquam in cor-
pore tam manifestè habuisse. Quoniam verò sti-
gmata vulgo habere putatur S. Catharina Senensis;
& alij plerique; atq; ideo cum illis signis se penume-
rò pinguntur; operæ pretium fuerit signatè probare
à Sixto Quarto Pont. Max. cautum esse grauiter,
ne quis affirmet S. Catharinā Senensem, nō alium
aliquem stigmata habuisse: ne concionetur, ne scri-
bat. & idcirco imagines talescum stigmatibus non
pingendas: pictas non ferendas, sed abolendas esse;
nisi quis velit excommunicationem non vereri.*

SIXTVS EPISCVOPVS SERVVS
seruorum Dei ad futuram.
rei memoriam.

SPECTAT ad Romani Pontificis prouiden-
tiam, sic salubriter prouidere, quod occasione
Sanctorum, quas Apostolica Sedes canoniza-
uit, errores in populis, vel scandala non orian-
tur: sed illis sedatis, Sanctæ ipsæ à cunctis Chri-
sti fidelibus, purâ fide & deuotione veneretur.
Sanè pro parte dilectorum filiorum Zaneti de
Vtino Generalis Ministri, & Capituli Ordinis
fratrum Minorum in ciuitate nostrâ Ferrariae,
præterito festo Pentecostes celebrati, nobis
exhi-

plim.
titum.
ord. ii/
par. tate
z.

exhibita petitio cōtinebat; quod licet B. Francisus antequam spiritum Deo redderet, sacra stigmata Christi, per biennium in suo corpore portauerit, à multis atque palpata fuerint; & in suâ sanctâ morte omnibus videre volentibus patuerint, multisque miraculis tam in vitâ quam in morte, & post mortem claruerint: ta-
Nota.
notâ.

men nō licuit fratribus sui Ordinis ipsum sanc-
 etum Franciscum cum stigmatibus sacrâ face-
 re depingi, aut in prædicationibus publicare;
 donec placuit sanctâ Sedi Apostolicâ ipsâ sti-
 gmata approbare, & licentiam atque conser-
 sum benignè concedere, sicut per litteras Apo-
 stolicas diuersorum Summorum Pontificum
 ei Religioni concessas, patet. Nihilominus à
 paucis annis citrâ, nonnulli religiosi quasdam
 Sanctas, & maximè S. Catharinam de Senis, in
 regionibus Ultramontanis, & diuersis aliis par-
 tibus, sine consensu & approbatione dictæ Se-
 dis, & ut creditur sine rei veritate, cum stigma-
 tibus Christi ad instar B. Francisci depingunt,
 & in publicis prædicationibus asserunt eandem
 S. Catharinam à Christo stigmata recepisse, &
 verius quam ipse B. Franciscus, in præiudicium
 veritatis, & honoris prælibatæ Sedis, ac in deri-
 sum multorum populorum. Quare pro parte
 Ministri Generalis & Capituli, prædictorū, no-
 bis fuit humiliter supplicatum, vt super hoc
 oportunè prouidere de benignitate Apostolicâ
 dignaremur. Nos igitur de præmissis plenariam
 habentes notitiam, & quod si dicta S. Cathari-
 na stigmata huiusmodi habuisset, felicis recor-
 dationis Pius Papa Secundus prædecessor no-
 ster, qui eandem S. Catharinam catalogo San-
 ctorum asscripsit, & suarum virtutum præro-

*An Belgia-
cam non
taugitt*

*S. Catha-
rina Se-
nensis sti-
gma nō
habuit,*

gatiuas in suâ canonizâtione luculentissimè declarauit; aliquam de hoc singulari priuilegio fecisset mentionem: huiusmodi supplicatio-
nibus inclinati, vniuersis & singulis quorum-
cunque Ordinum professoribus, & aliis perso-
nis viriusque sexus, cuiuscumque status, gra-
dus, vel conditionis fuerint, auctoritate Apo-
Vetitum
contra af-
fere &
excomunica-stolicâ tenore præsentium in virtute Obedien-
tiæ, & sub excommunicationis pœnâ, quam
contrafacentes ipso facto incurant, & à quâ
per alium quâm per Romanum Pontificem,
nisi in mortis articulo duntaxat, absolvi non
possint; districtius inhibemus prædictoribus,
ut à prædicationibus, & assertionibus huiusmo-
di deinceps desistant. ac præmissis & aliis qui-
buscumque, vt picturas cum huiusmodi sti-
gmatibus auferant, & auferri vblibet faciant
Tales eius
imagines
abolenda,
nec pingi-
devmquâ atque procurent, infra spatum vnius anni à
publicatione præsentiu. Nec liceat alicui ean-
dem sanctam Catharinam depingi facere cum
ipsis stigmatibus, donec eadem Sedes Aposto-
lica hoc approbauerit, & per speciale priuile-
gium Sanctam ipsam cum ipsis stigmatibus de-
pingi concederit. Nulli ergo omnino homi-
num licet hanc paginam nostra inhibitionis
infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si
quis autem hoc attentare præsumperit, indi-
gnationem omnipotentis Dei, & beatorum
Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit in-
cursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, an-
no incarnationis Dominicæ millesimo, qua-
dringentesimo, septuagesimo secundo, octauo
Idus Septembri, Pontificatus nostri anno 2.

SIXTVS

SIXTVS EPISCOPVS SERVVS

*seruorum Dei ad futuram
rei memoriam.*

Indidem LICET dum militans in terris Ecclesia triumphantem in cælis, filiali & deuoto veneratur affectu; ac virtutes, laudes, præconiaq; Sanctorum & Sanctarū Dei, dignissimis attollit titulis, & illustrat; deuotis quoque precibus, & solemnni ritu sacrificia laudum offert, ad decus & venerationem ciuium supernorū; nihil eis accrescat nouæ perfectionis & gloriæ. nec eorum perfecta felicitas nostris operibus firmari possit, minui, vel augeri; sed dumtaxat misericors miseratorq; Dominus per intercessionem meritaque Sanctorum, quos in terris celebritate congruā veneramur, imperfectum nostrū suppleri prouiderit, vt quod nostris meritis non valimus, eorū suffragiis assequamur: Nihilominus, Ecclesia ipsa militans consueuit non permettere aliquem, quantumcumque miraculis clarentem in terris pro Sancto venerari, nisi quem Romanus Pontifex subsistentibus miraculis in vitâ, & post mortem, prævioq; diligenti examine, Sanctorum catalogo duceret aggregandum. nec illum aliis quām Ecclesia ordinet insignibus, titulis, aut officiis venerari. Dudum siquidem, pro parte tunc Generalis Ministri, Capituli etiam Generalis Ordinis fratrum Minorum, tunc in ciuitate nostrâ Ferrarensi celebrati, nobis exposito, quod etsi sanctus Franciscus dicti Ordinis fundator per biennium, antequam diem vitæ huius clauderet extremum, sacra stigmata Christi, eius corpori à Deo impressa portasset; illaq; dicto durante biennio, à

*Eiusdem
argumēti
diploma.*

*Et hoc
nolumus.*

multis visa & palpata fuissent : tamen non licet
cuerit dicti Ordinis professoribus , ipsum glo-
riosum Sanctum cum huiusmodi stigmatibus,
quibus a Domino nostro Iesu Christo corpus
eius decoratum fuerat, pingi facere absque Se-
dis Apostolicæ desuper concessione, & licentiâ
speciali. quodq; nonnulli aliquas Sanctas Dei,
& præsertim S. Catharinam de Senis cum sti-
gmatibus, a Dei Filio Dño nostro Iesu Christo
eius corpori impressis , ad instar eiusdem S. Fran-
cisci, nulla desuper Apostolicæ Sedis super hu-
iusmodi stigmatibus approbatione , nullave li-
centiâ obtentâ , pingi fecerant , & faciebant in
Ecclesiis, & aliis locis publicis partium diuersa-
rum , & præsertim ultra montes, & in publicis
prædicationibus ad populum asserebant , San-
ctam ipsam stigmata huiusmodi a Christo re-
cepisse, & de illis clarius quam de præfati sancti
Francisci stigmatibus apparere: Nos tunc atten-
dentes , quod felicis recordationis Pius Papa
Secundus prædecessor noster , dum S. ipsam
Catharinam Sanctorum & Sanctorum Dei ca-
talogo ascripsit, eius præclara miracula, laudes
& præconia, in processu desuper habito decla-
rata referendo suis litteris , de huiusmodi sti-
gmatibus nullam mentionem fecerat; quodq;
si corpus eiusdem Sanctæ talibus signis in seculo
visibiliter decoratum fuisset, id in processu &
litteris Canonizationis eius nullatenus præter-
missum extitisset: Vniuersis quorumuis Ordini-
num professoribus , & aliis personis utriusque
sexus , cuiuscumque dignitatis, status, gradus,
vel conditionis fuerint , in virtute sanctæ obe-
dientiæ, & sub excōmunicationis pœna, quam
ipso facto contrafacentes incurrent, & a quâ

ab

Referat
que in
precedēti
diplomate

Vltramō-
tanos no-
tari.

ab alio quām à Romano Pontifice, prēterquam
in mortis articulo, absolui non possent; distri-
ctiūs inhibuimus, ne prēfatā Sanctam, stigmata
huiusmodi habuisse, in suis prædicationibus &
sermonibus ad populum afferere auderet; imò
& de picturis huiusmodi præfatæ Sanctæ iam
factis, stigmata amouerent & delerent, & dele-
ri facerent vñlibet, atque procurarent infra an-
num à publicatione dictarum nostrarum littera-
rum. nec licere voluimus alicui eandem san-
ctam Catharinam cū huiusmodi stigmatibus
depingi facere, donec Sedes ipsa stigmata hu-
iusmodi approbaret, & per speciale priuilegiū,
quod cum illis depingi possit concederet, pro-
ut in eisdem litteris pleniū continetur. Cū
autem, sicut postmodum accepimus, nonnulli
litteris & mādaris nostris prædictis non obstan-
tibus, propriis inhærentes affectibus, de iam fa-
ctis picturiſ dictæ Sanctæ, ante datam dictarum
litterarum, stigmata huiusmodi amoueri face-
re non curauerint; & Sanctam ipsam stigmata
Christi habuisse, adhuc de nouo pari modo
publicè prædicare & afferere, & illam cum ipsis
stigmatibus depingi facere non formident, in
contemptum mandatorū huiusmodi, & scan-
dalum plurimorum: Nos attendentes quod
Sancti & Sanctæ Dei non nisi veris certisque
prærogatiuarum, gratiarum, & priuilegiorum
laudibus venerandi sunt; ac etiam quod tanti
mysterij & sacramenti nostræ redemptionis præ-
clara & admiranda insignia, nemini attribui
debent, pro reuerentiâ nostri Salvatoris, nisi
cui attribuenda esse rei euidentia & certitudo
facti declarauerit; ac super his oportunum vo-
lentes adhibere remedium, & his ex quibus in

*Præcenius
salsi, Sa.
di negotio
resuau.*

374 COMMENTARIUS
Dei Ecclesiæ scandala possent verisimiliter ex-
oriri, pro posse obuiare, ut tenemur: habitâ su-
per his cum venerabilibus fratribus nostris S.

Animad-
uerte di-
ligentiam
Pont. in
bacre.
Rom. Ec. Cardinalibus matura deliberatione,
& de illorū cōsilio & assensu, auctoritate Apo-
stolicā, tenore præsentium statuimus & ordi-
namus, Quod nullius Sancti aut Sanctæ, Beati

Nullius
image
preter-
quam D.
Francisci
cū stigma
tibus pun-
genda.
vel Beatae figura aliqua cum prædictis stigma-
tibus, aut quoquis modo, quo existimari possit,
vel credi illum vel illam, huiusmodi stigmata
habuisse, per aliquem depingi possit: nec ali-
quis in prædicationibus ad populum, vel alias
scripturâ aut verbo, aliquem Sanctum seu San-
ctam, Beatum aut Beatam, stigmata huiusmo-
di habuisse, asserere vel affirmare præsumat,
præfati B. Francisci (quem constat stigmata à
Christo recepisse, tum rei evidentia, tum mul-
torum prædecessorum nostrorum approbatio-
ne) figurâ dumtaxat exceptâ. Mandantes uni-
uersis Ecclesiarum Prælatis, Presbyteris, & cle-
ricis, ac Ordinum quorūcunq; tam Mendican-
tium, quam non mendicantium professoribus,
in quorum Ecclesiis & Oratoriis; & personis
aliis etiam sacerdotalibus, in quorum domibus &
locis, præfatæ S. Catharinæ de Senis, aut ali-
orum aliorum Sanctorum seu Sanctarum,

Imagines
aliorū cū
stigmati-
bus abo-
lenda.
Beatorum vel Beatarum Dei, figuræ & imagi-
nes, exceptâ figurâ præfati B. Francisci, cū hu-
ijsmodi stigmatibus depictæ forent, quatenus
infra mensem à die quâ in Cathedralibus, vel
aliis Ecclesiis locorum eorumdem publicata
fuerint, teneantur & debeat cum effeclu cu-
rare, quod de aliis picturis huiusmodi, exceptis
picturis dicti S. Francisci, penitus & omnino
stigmata ipsa delcantur & amoueantur, ita ut
etiam

etiam illorū forma nullatenus videatur in eis.
 & quod de cetero cùm huiusmodi stigmatibus
 aliquorum Sanctorum, seu aliquarum Sancta-
 rum, Beatorum vel Beatarum Dei imagines &
 figuræ (excepta figurâ præfati S. Francisci) non
 pingantur. quodq; in eorū Ecclesiis, aut plateis,
 seu locis eorum iurisdictioni subiectis, absque
 Sedis præfatae licentiâ speciali, nullius in prædi-
 cationibus ad populum, & sermonibus verbi
 Dei, disputationibus, vel alias quomodolibet,
 quod aliquis aliis Sanctus, aut aliqua Sancta
 Dei, Beatus vel Beata, Christi stigmata habue-
 rit (excepto gloriose Confessore prædicto Frā-
 cisco) affirmare præsumat. Et si secus fieri con-
 tingat, & eos huiusmodi litteris & mādato non
 parere: ex nunc prout ex tuīc, non solum Ec-
 clesiæ ipfas, in quibus picturæ huiusmodi cum
 stigmatibus reperiētur, sed etiam parochialem
 Ecclesiām in frācuius parochiæ limites, in pri-
 uatis locis forent, quamdiu illæ ibi erūt, & tri-
 duo postquam deletæ fuerint, & etiam Eccle-
 sias in quibus, seu quarum plateis permisum
 fuerit, vel toleratum talia prædicari vel asseri,
 contra præsentium tenorem, in sermonibus ad
 populū, vel alias ut præfertur; donec prædican-
 tes vel asserentes inibi permiserint, eo ipso Ec-
 clesiastico subiicimus interdicto, quod volu-
 mus & mandamus districte obseruari. Ecclesia-
 rum verò Pralatos, qui in præmissis culpabiles
 fuerint, aut negligentes, vel remissi, ab Ecclē-
 siarum ingressu, eo ipso volumus esse suspētos,
 donec mandatis nostris huiusmodi quantum
 in eis est, obtemperari procurauerint cum ef-
 fectu. Inferiores denique, qui in Ecclesiis quas
 obtinent, aut in quibus beneficiati existunt,

*Ecc. Cen-
fir agrar-
i infirmat,
aduersus
temp. &c
parochiat,
in quibus
ist. & proli-
xie ima-
gine, &
stigmata
aliorum
affertur.*

*In prela-
tos Apo-
stolicam
data nou-*

exsequen-

tis.

*Item in
ahor. cler.
ries &
lasc. &c.*

præmissa fieri permiserint; temporales quoque cuiuscunque status, Magistratus, gradus, nobilitatis, excellentiæ & conditionis fuerint, qui contra præmissa forsitan quocunque modo venire, aut quicquam attentare præsumperint, Excommunicationis sententiam incurant, à quâ absolui nequeant, præterquam in mortis articulo constituti, donec quantum in eis est procurauerint, ut nostris obtemperetur mādatis. Et si sententiam ipsam animo, (quod absit) per sex menses sustinuerint, indurato; extunc decursis mensibus eisdem, Ecclesiasticā, Ecclesiis, & beneficiis ipsis sint coipso priuati, illaque

Qui con-
ciuntur
aut quoque
modo affe-
rentes, vel facientes contra tenorem præ-
modi affe-
rentium, eoipso Excommunicationis senten-
tia, que-
ntiam incurant. & postquā illam per sex men-
prius. ses sustinuerint, tanquam de hæresis criminē
S. Franc.
figmata suspecti, ab Ecclesiarum Prælatis, & Inquisito-
habuisse.
ribus hæreticæ prauitatis, prout eorum incum-
biuntur.

aliis liberè conferantur. Prædicantes vero, &
& puniantur ab eisdē. Et nihilominus vniuersis
Censura-
tis publicande
Prælatis.
Ecclesiarum Prælatis, ac aliis in Ecclesiasticā
dignitate vñlibet locoru constitutis personis,
per Apostolica scripta mandamus, quatenus
ipſi, vel duo, vel vñus eorum, per se, vel aliū, seu
alios, illos ex prædictis quos censuras illas &
pœnas huiusmodi incurrisse, & loca quæ Inter-
dicto prædicto supposita fore, præmissorum oc-
casione eis constiterit, censuris huiusmodi &
pœnis subiacere declarant, ac faciant & man-
dent illis subiecta publicari: & eosdem excom-
municatos ab omnibus artiūs euitari, donec
mandatis nostris obtemperantes, meruerint ab
eisdem

eisdem excommunicationis sententiâ absolucionis beneficium obtinere , & Interdictum huiusmodi relaxari , contradictores per censuram ecclesiasticâ appellatione postpositâ, compescendo. Non obstantibus præmissis ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscumque. Seu si aliquibus communiter, vel diuīsim, à Sede prædiclâ indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari; aut aliquibus Ordinibus, quod eorum loca, vel personæ interdici non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Prætereâ quia difficile foret præsentes litteras, ad singula in quibus de eis fides forsitan facienda foret, loca deferri: eadem Apostolicâ auctoritate decernimus, quod ipsarum transsumpto, publici & authētici Notarij manu subscripto, & alieuius Ecclesiastici Prælati sigillo munito, tamquam præsentibus, si exhiberentur, litteris, vbiique fides adhibetur, & perinde stetur in omnibus, & per omnia, ac si eisdem præsentes litteræ forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrorum staruti, ordinationis, mandati, subiectionis, voluntatis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contrarie. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo, quadringentesimo, septuagesimo quinto, octavo Kalendas Augosti, Pontificatus nostri anno quarto.

Ibidem. **SIXTVS PAPA QVARTVS**

VNIVERSIS ET SINGVLIS

presentes litteras inspecturis, salutem

& Apostolicam benedictionem.

A L I A S per breve nostrum suspendimus,
vsque ad certum tempus tuñc expressum, cen-
suras & pœnas contentas in Bullâ plumbeâ,
contra pingentes imaginem beatæ Catharinæ
de Senis cum stigmatibus editâ : decernentes
tamen, vt huiusmodi suspensione durante, ne-
mo huiusmodi imaginem cum stigmatibus de-
pingeret, & si quis depinxisset, aboleret. Nu-
per verò cùm acceperimus multis in locis, con-
tra decretum & mandatum nostrum, picturas
fieri; & à multis allegari & asseri, ipsam, pro-
pter suspensionem præfatam, à nobis reuoca-
tam esse : oportunum & necessarium iudica-
mus, huiusmodi ausib⁹ obuiare, dubiū, quod
à non rectè interpretantibus opponitur, tolle-
re. Quare præsentium tenore decernimus, sta-
tuimus, & declaramus, quod Bulla prædicta
Confir-
matio su-
productio-
nrum. super ipsis stigmatibus edita, ob suspensionem
præfatam (vt præfertur) nullatenus reuocata
censi debat, sed in suo esse robore & vigo-
re, ac si huiusmodi suspensio, quam ex nunc
exspirare decernimus, non emanasset. man-
dantes sub censuris in ipsâ Bullâ contentis,
omnibus ad quos spectat, ne præfatas B. Ca-
tharinæ imagines amplius de cetero cum sti-
gmatibus depingant: ac pictas aboleant, præ-
fatâ suspensione, ac ceteris in contrarium fa-
cientibus non obstantibus quibuscumque.
Datum Romæ apud sanctum Petrum sub an-
nulo

nulo piscatoris, decimâ nonâ die Decembris,
anno millesimo, quadringentesimo, octogesimo.
Pontificatus nostri anno decimo.

*Sed his forsitan aliquis obiiciet, quæ vir doctus obiectio
ex Censo
Melch. Canus scribit, quæ non nihil mouere queant
soluitur.*

Lih. e.
loc. The
ol. c. 5.

lectorem, ait: Sixtus Quartus docuit diuam Catharinam Senensem stigmata nō habuisse: non defuit qui contrā iudicarit. hæc dicit, sed tantum dicit. Nam si quis alius, certè Pius Secundus id iudicasse debuit, qui eam retulit inter diuos. & si stigmata in corpore accepit, profectò restam prodigiosa non debuit premi silentio. Nunc vero, nulla horum mentio in Bullâ (ut vocant) canonizationis: quod disertè testatur Sixtus Quartus in primo & secundo diplomate supraposito. Nec vero puto, te existimare Pium II. illi stigmata afferuisse, quia de ea cecinit in hunc modum:

Quem latet virtus, facinusq; clarum,
Quo nequit dici sanctius per orbem,
Vulnerum formam miserata Christi
Exprimis ipsa.

Conc. 1. Ludovicus Granatensis constanter illi stigmata attribuit, fatus hac auctoritate. At si habuit, & Pius Secundus habuisse afferit; quamobrem, quæso te, in Bullâ Canonizationis, non expressit? Posset vide ri facta iniuria beatæ Catharinae, imò Deo ipsi, tamen prodigium celare. Etenim Sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum est. Post multam & diligentem inquisitionem in sanctitatem & miracula Sanctorum albo ascribendorum, tantum recensentur certa & indubitata. Pius Secundus de stigmatibus illius nihil commemorat in Diplomate. & ipse causam vides, cur omiserit. tu cogita

Rursum

Item à Raimundo & aliis. Rursum obiicies Raimundum, qui S. Catharina Senensi fuit à confessionibus. In historiâ vitæ S. Catharinæ scribitur, quinque eam vulnera à Christo accepisse, S. Catharinam etiam secretè indicasse ipsi fide dignissimo Patri Raimundo, Dominum Iesum Christū, sub illo raptu, modo admirabili, ipsius corpori quinque vulnera impressisse. Producit hæc Ludouicus Granatensis suprà citato loco. Raimundo hoc primum indicatum dicitur à B. Catharinâ, & primus scripsisse videatur; adeoq; aliis occasionem præbniisse hæc talia dicendi, scribendi, pingendi, tales illius imagines, sed ante Sextum Quartum; qui postquam accuratè inquisuit in ipsam rem, hæc omnia fieri vetus. Hoc ignorasse videtur Gulielmus Pepin, cùm de stigmatibus sancti Francisci scribit in hæc verba: Dicitur de aliquibus deuotis personis, quod sense-
Sermon de S. Franc.
 runt interdum maximū dolorem in manibus, pedibus, ac latere, tāquam ibi habuissent vulnera, & stigmata Christi: sed tamen non ita impressa corporaliter, seu visibiliter, sicut factum est in corpore beati Francisci. & huius generis fuit B. Catharina de Senis: quæ legitur rogasse Dominum, ut non apparerent exterius stigmata, quia tamen eius dolorē non possumus commodè exprimere, nisi depingendo cum cicatricibus: ideo solet communiter sic depingi, sine tamen præjudicio S. Francisci. Hæc ille, non autē dixisset (opinor) si diplomata vidisset Sixi IIII. Ad Summam: multi S. Catharinæ Senensi stigmata tribuunt, veteres, noui: multi denegant, non laboro ego, nec meum est, in illorum tanto dissensu arbitrari: sed tamen Raimundo, Melchiori Cano, Ludouico Granatensi, & aliis id afferentibus, oppono S. Antoninum, Gulielmum Pepin, eiusdem Ordinis

Ordinus S. Dominici magnos viros, qui contrà sensu
riunt, ut in Elogiis declaratum est. Fides adhiben-
da Roberto à Licto Episcopo Aquinatenſi. Romæ
orationem habuit in aede Minerue (quæ patrū Pre-
dicatorum est, ubi etiam S. Catharina sepulta fuit)
eo ipso die, quo à Pio Secundo S. Catharina in nu-
merum Sanctorum referretur: & testatur nul-
lam umquam stigmatum illius factam mentionem
in istâ sollemnitate.

Sed neque suspicari te volo, hæc morbo me potius
scribere, quam iudicio, quasi innideam alius hanc
stigmatum gloriam: Non hoc puta. quid mihi dece-
dit, si altis quoque hanc gloriam Deus concesserit?
Si vult, potest. Neque enim par est (ut recte Lu-
douicus Granat.) certis finibus Domini miseri-
cordiam ita circumscribere, vt quæ semel ali-
cui Sanctorum contulit, nulli deinceps imper-
tiri debeat: cum liberalissima eius manus, quâ-
libet multa largiatur, minui & abbreviari non
possit. Habuerit igitur & B. Catharina, & multi
alij stigmata, quod multi opinantur & scribunt,
non innideo. esto ad laudem Dei: Sed hoc publicè
asserere, scribere, pingere, sine approbatione Apo-
stolicæ Sedis, prohibet Sextus Quartus: cui si quis
audiat refragari, quid agat, viderit. Porro, si quis
Sixti Quarti diplomata supradicta, retractata &
irrita quiuerit commonstrarere, do manus, cedo her-
bam. me vincat, ego errorem.

IN CAPVT XIV.

§. 1. Dicebat, Incipiamus, fratres, seruire
Domino Deo nostro: quia usque nunc patum
profecimus.] Egregie dictum morte impendente
& dignum, si quod aliud, intimo pectori inscribi.
Mortales nos, mortem ante oculos semper ponamus.
Propœ